

PODMIENKY PRE ROZVOJ NOVÉHO DRUHU AGROTURIZMU NA SLOVENSKU

CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF NEW KIND OF AGRITOURISM IN SLOVAKIA

Červeňanská Ivana

Abstract

This paper shows the possibility of a new kind of agritourism and the new trend in the world – agritourism connected with the possibility of taking part in the production or consumption of organic products. There are new associations for healthy living and wellness for the people everywhere in the Europe, too. In our country is this kind of business in its' infancy and confronts big barriers for the improvement. As I know, there is only one business subject providing eco-agri-touristic services in Slovakia. But let's hope that the trend of "healthy holiday" stays comes also to the awareness of people in our country and everybody would be more informed about the possibility of spending holidays in this way.

Key words

agri-tourism, ecological agriculture, bio hotels

ÚVOD

Agroturistika ako taká je v poslednej dobe často využívaným spôsobom reštrukturalizácie poľnohospodárskej výroby nielen na družstvách, ale aj u samostatne hospodáriacich roľníkov a je čoraz atraktívnejšou formou podnikania pre ľudí v marginálnych oblastiach Slovenska. Pre vidieckych obyvateľov je zdrojom príjmu a pre obyvateľov miest znovu objavenou formou strávenia „prázdnin na dedine“.

Spolu s otázkou zdravšej výživy ľudí, dáva základ pre nový druh podnikateľského odvetvia – ekoagroturistiku. Eko-agroturizmus spája ekologickú poľnohospodársku výrobu s možnosťou pobytu na farme, sedliackom dvore alebo družstve. Tento pobyt umožňuje návštevníkom zapojiť sa do niektorých poľnohospodárskych prác ako aj dozvedieť sa viac o ekologickej výrobe produktov, ktorá je zohľadňuje stanovené výrobné postupy ako aj špeciálne podmienky chovu zvierat. Eko-agroturizmus sa podriaďuje podmienkam Európskej únie na ekologické poľnohospodárstvo a vyprodukované bioprodukty sú ponúkané návštevníkom na ochutnávku, kúpu a podľa možnosti aj v jedlách.

Eko-agroturistika spĺňa všetky požiadavky modernej doby na poskytovanie služieb zákazníkom, ktorí očakávajú os svojej dovolenky viac ako len slnko, piesok, more a skupinu turistov. Toto je spôsob ako môžu svoj voľný čas využiť na aktívne spoznávanie života na dedine, čo je často „návratom do detstva k prázdninám u starých rodičov“.

MATERIÁL A METÓDY

Príspevok má poukázať na možnosti rozvoja nového druhu agroturizmu v podmienkach Slovenskej republiky pri zohľadnení legislatívneho rámca a zistiť faktory podmieňujúce úspešnosť tohoto podnikania. Údaje sú získané štúdiom odbornej literatúry a prácou s internetom. Príspevok má skôr informatívny charakter o možnosti takéhoto podnikania a jeho rozvoji.

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Agroturizmus

Slovensko má mimoriadne dobré podmienky pre vidiecky cestovný ruch, osobitne v horských a podhorských oblastiach. Popri prírodných danostiach – ako sú hory, jaskyne, vodné plochy, liečivé a minerálne pramene, pestrá flóra i fauna – sú to vcelku zachované historické stavby, hrady, zámky, kaštiele, ľudová architektúra, ako aj mnohé tradičné remeslá. Pre vidiecku turistiku sú atraktívne napríklad Orava, Liptov, Gemer, Spiš, ale aj ďalšie regióny, v ktorých sú predpoklady uspokojovať aj náročných zahraničných turistov. Dovolenka v prírode poskytuje možnosti uspokojiť záujmy návštevníkov Slovenska tiež v oblasti svetoznáneho kúpeľníctva, poľovníctva, rybárstva, turistiky, horolezectva a ďalších športov.

Vidiecky turizmus nevyžaduje záber nových plôch vo voľnej prírode a krajine pre budovanie nových zariadení. Vidiecky turizmus mobilizuje peňažné prostriedky v prospech hospodárskeho rastu zapojením vidieckeho obyvateľstva do služieb cestovného ruchu.

Podobne možno charakterizovať prínos agroturizmu pre poľnohospodárske podnikateľské subjekty. Tento má prínos vo viacerých sférach:

- § V regiónoch s koncentrovaným cestovným ruchom sa môže realizovať odbyt poľnohospodárskych produktov a potravinových výrobkov v zariadeniach cestovného ruchu, čo priaznivo ovplyvní ekonomickú situáciu poľnohospodárskeho podniku alebo súkromného agropodnikateľa a tým i obce alebo mesta. Konzumáciou potravín, napríklad zahraničných hostí, sa prejavuje ako „vnútorný agroexport“, turisti konzumáciou každého druhu zvyšujú hodnotové využitie regionálneho poľnohospodárstva.
- § V regiónoch s podmienkami pre rozvoj agroturistiky sa vytvárajú reálne možnosti pre vznik nových pracovných príležitostí v ubytovacích zariadeniach, ako aj ďalších doplnkových službách cestovného ruchu. Ide najmä o tie regióny, kde sa uvažuje so znížením poľnohospodárskej výroby a jej celkovou reštrukturalizáciou.
- § Agroturistika svojou špecifickou ponukou možnosti prežitia dovolenkového pobytu na vidieku prispieva k využívaniu prírodného, kultúrneho a historického potenciálu. Ide najmä o tie oblasti, ktoré nie sú doteraz z hľadiska cestovného ruchu dostatočne využívané.
- § Oživenie starých kultúrnych, gastronomických a iných ľudových zvyklostí a tradícií, ako atraktívnej ponuky agroturistiky, prispeje k osídleniu a obnove mnohých vidieckych sídel.
- § Realizácia zámerov agroturistiky pri dodržaní zásad maximálnej ochrany prírody a životného prostredia prispeje nielen k ekonomickému rozvoju príslušných regiónov, ale aj k rastu kultúrnej úrovne jej obyvateľstva.

Agroturistika sa považuje za návrat mestského človeka na vidiek. Je to ústretovosť zdraviu. Ide o tú časť obyvateľstva, ktorá už nemá k vidieku priamu väzbu, či už vo forme rodinných vzťahov, či vlastníctva záhrad, rodinných domov, chalúp a chát. Ale i tá časť obyvateľov, ktorá toto všetko má, rada vyhľadáva zmeny a časť dovolenky, či víkendového času trávi na iných miestach slovenského vidieka.

Svetový trend

Novým svetovým trendom sa stáva prežitie prázdnin na vidieku v zdravom prostredí, s čistým ovzduším, prírodou a v poslednej dobe aj s možnosťou konzumácie biologicky nezávadných potravín, či už vo forme surovín, polotovarov alebo aj hotových jedál.

Medzinárodné kritériá ECEAT (európskeho centra pre ekologický agro-turizmus) pre poskytovanie takejto formy dovolenky sú nasledovné:

- poľnohospodárstvo priateľské k životnému prostrediu
- šetrná spotreba vody a energie

- minimálne množstvo odpadu
- „zelené“ stavby
- informácie a zvýšené povedomie u klientov
- „mäkká“ mobilita a presun obyvateľstva
- biodiverzita a ochrana krajiny
- kultúrne dedičstvo
- podpora lokálnej ekonomiky
- rozvojová politika (zahŕňajúca manažérske kritériá)

ECEAT taktiež vydáva sprievodcov po krajinách, kde sa ekologický a agro-turizmus poskytuje. Dáva možnosť rezervácie pobytu na hociktorej z 1500 fariem priateľných pre životné prostredie v celej Európe.

Zariadenia poskytujúce takýto druh pobytu nájdeme v Čechách, Fínsku, Nemecku, Litve, Holandsku, Poľsku, Portugalsku, Slovinsku, Švédsku a Turecku. Spomínané krajiny sú platnými členmi ECEAT. Ku kandidátskym krajinám patrí Srbsko, Slovensko, Španielsko. K pridruženým organizáciám patrí Bulharsko, Dánsko, Grécko, Nórsko, Rumunsko. K podnetom na rozšírenie patria nasledovné krajiny: Taliansko, Chorvátsko, Francúzsko a Veľká Británia a Írsko.

V posledných rokoch vznikajú rôzne zoskupenia prázdninových domov alebo hotelov, z ktorých zaujímavým je zoskupenie bio-hotelov v Rakúsku, Taliansku a Nemecku. Je to asociácia nezávislých hotelov ponúkajúcich prázdniny na základe prírodných produktov. Je tu možnosť relaxu v neporušenej prírode a vyskúšať tradičné jedlá ako aj najnovšie kulinárske špeciality.

Filozofiou tohto spoločenstva je spojenie s prírodou. To sa začína už pri odchode z domu do hotela. Ide najmä o ekologickú dopravu, minimum odpadu a recykláciu. Spolupracujú s miestnymi organickými poľnohospodármi a tak podporujú lokálnu ekonomiku. Ponúkajú druh turizmu, ktorý je veľmi šetrný k prírode. Každý z hotelov ponúka niečo špeciálne, či už je to vegetariánska strava alebo možnosť zapojenia sa do rôznych druhov poľnohospodárskych prác, ale všetci ponúkajú organicky vypestované a pripravené produkty. Zakázané sú produkty ako polievky, omáčky alebo dresingy, ktoré boli vopred dehydratované a balené.

Toto spoločenstvo pochopilo výzvu posledných rokov na skvalitnenie produktov ľudskej výživy a vyššiu náročnosť spoločnosti na potraviny. Spojili možnosť pobytu na vidieku s možnosťou konzumácie biologicky nezávadných potravín.

Zákazník si môže vybrať z rôznych balíkov služieb, kde si nájde pobyt „šitý na mieru“. Výber je veľmi široký od voľby ročného obdobia pobytu, cez rôzne možnosti strávenia takejto dovolenky napríklad s možnosťou kúpeľových pobytov, jazdou na koni, cyklistickými alebo turistickými možnosťami, až po relaxačné alebo poznávacie pobyty.

Svetová organizácia poskytujúca možnosť organickej dovolenky je tiež jednou z mnohých, cez ktoré sa dá dostať k možnosti strávenia dovolenky ekologickou formou. Na jej internetovej stránke sa dá rezervovať takáto dovolenka takmer v každej krajine na svete, dokonca aj na Islande, v Južnej Afrike, Mexiku alebo Karibských ostrovoch.

Dá sa povedať, že ekológia a možnosť zapojenia sa do ekologickej výroby aspoň na krátky čas je novou módou na celom svete. Ľudia si uvedomujú čoraz nástojčivejšiu potrebu biologicky nezávadných potravín a chcú urobiť niečo viac pre svoje zdravie.

Ekologické povedomie na Slovensku

Ekologické poľnohospodárstvo na Slovensku zaberá asi 2,5 % poľnohospodárskej pôdy (cca 50.000 ha), z toho asi 17.000 ha tvorí orná pôda a necelých 33.000 ha tvoria trvalé trávne

porasty. Ostatok, t.j. okolo 125 ha, tvoria ovocné sady, plantáže zeleniny a vinohrady. V systéme ekologického poľnohospodárstva pracuje okolo 100 subjektov (okrem cca 70 ekologických poľnohospodárov tiež spracovatelia, dovozcovia, vývozcovia a obchodujúci s biopotravinami). Veľká väčšina slovenskej bioprodukcie ide na vývoz ako surovina na ďalšie spracovanie. Trh s biopotravinami sa na Slovensku zatiaľ viac-menej ešte len rodí – úzky sortiment biopotravín je dostupný v niekoľkých špecializovaných predajniach zdravej výživy a v niektorých reťazcových supermarketoch.

Ekologické poľnohospodárstvo je na Slovensku legislatívne upravené Zákon č.421/2004 Z. z. o ekologickom poľnohospodárstve a výrobe biopotravín, kde sú podrobne uvedené všetky požiadavky na výrobu, spracovanie a skladovanie bioprodukcie.

Podľa mnohých analýz sa ekologické poľnohospodárstvo dostáva čoraz viac do popredia záujmu ako výrobcov, tak aj spotrebiteľov, hlavne kvôli produkcii zdravotne neškodlivých a antialergických potravín.

Podľa vzoru zahraničných podnikov na celom svete sa aj na Slovensku ponúka možnosť využiť ubytovacie kapacity v marginálnych oblastiach a spojiť ich s ponúkaním ekologických výrobkov.

Tento trend je badateľný v celosvetovom meradle a v podmienkach našej krajiny má výborné predpoklady na uplatnenie.

V porovnaní s klasickou formou agroturizmu je podstatným rozdielom to, že poskytovateľ agroturistických aktivít musí:

1. vlastniť platný certifikát o ekologickej poľnohospodárskej výrobe, prípadne výrobe biopotravín,
2. umožniť agroturistom konzumáciu zdravotne neškodných vlastných bioproduktov alebo biopotravín,
3. záujemcom sprístupniť výrobnotechnologické priestory, určené pre produkciu bioproduktov a biopotravín a zoznámiť ich s výrobnými postupmi.

Jedinou nevýhodou v našej spoločnosti je nízka informovanosť obyvateľstva o ekologickej výrobe a jej dostupnosť širokému spektru obyvateľstva. Samozrejme treba riešiť aj problematiku podpory ekologických výrobcov a spracovateľov, ktorá je ešte stále nedostatočná. Slovenskí ekologickí výrobcovia prevažnú väčšinu svojich výrobkov vyvážajú do zahraničia, lebo chýbajú spracovateľské možnosti a kúpyschopný trh.

Zvýšením povedomia obyvateľstva o ekologickej výrobe a vhodnou marketingovou stratégiou vznikne možnosť dosiahnutia pozitívnych výsledkov nielen v ekologickej výrobe, ale aj v eko-agroturistike, ktorá podľa vzoru zahraničných poskytovateľov takýchto služieb môže byť prínosom pre marginálne oblasti Slovenska a zdrojom príjmov pre vidiecke obyvateľstvo.

ZÁVER

Sledovaním svetového trendu v spôsobe trávenia dovolenky a aj v spôsobe životného štýlu je čoraz viac badateľný smer k zdravému spôsobu života s akcentom na konzumáciu biologicky nezávadných potravín. To sa spája s čoraz väčšou ponukou pobytov na vidieku s možnosťou strávenia dovolenky formou „vidieckeho života“, alebo aspoň zapojenia sa do niektorých poľnohospodárskych prác. Vo svete sú to tiež pobyty spojené s rôznymi možnosťami relaxu, športových aktivít alebo iných atraktívnych činností ako napríklad návšteva kultúrnych a historických pamiatok a oboznámenie sa s miestnym folklórom. Spolu s ponúkaním ekologických výrobkov vzniká forma turizmu, ktorá je prijateľná pre životné prostredie a nezávadná pre ľudské zdravie. To je svetovým trendom, ktorý sa postupne dostáva aj ku nám. Zvýšením ekologického povedomia v našej krajine, vzniká ideálny predpoklad pre eko-agroturizmus v našej krajine, ktorá je pre pobyt na vidieku ako stvorená.

SÚHRN

Príspevok poukazuje na možnosť nového druhu agroturizmu a nového trendu vo svete – agroturizmu spojeného s možnosťou zapojenia sa do výroby alebo konzumácie organických výrobkov. Všade v Európe existujú nové asociácie pre zdravý životný štýl a wellness ľudí. V našej krajine je tento druh podnikania iba v začiatkoch a vo svojom rozvoji sa stretáva s mnohými bariérami. Ako viem, na Slovensku existuje jeden podnikateľský subjekt poskytujúci služby v eko-agroturizme. Ostáva len dúfať, že trend „zdravých prázdnin“ sa dostane do povedomia obyvateľov našej krajiny a každý bude lepšie informovaný o možnosti strávenia dovolenky takýmto spôsobom.

Kľúčové slová: agroturizmus, bio-hotely, ekologické poľnohospodárstvo

LITERATÚRA

1. Paška, Ľ. – Manažment ekologickej poľnohospodárskej výroby, SPU Nitra, 80 str., 2003, ISBN 80-8069-279-3
2. Procházka P. – Organic Farming, materiály z intenzívneho programu Organic agriculture, MĚZU Brno , 2005
3. Swarbrooke J., Horner S. – Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času, Grada Publishing, Praha, 488 str., 2003, ISBN 80-247-0202-9
4. http://www.biospotrebitel.sk/ekologicke_polnohospodarstvo.htm
5. http://www.biohotels.info/e/7739/index_en
6. <http://www.eceat.org>
7. <http://www.organicholidays.com>

Kontakt:

Ivana Červeňanská, Ing., KMM FEM, SPU Nitra, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra

Recenzent : doc.Ing.Ľubomír Paška,PhD.